

ФІЛАЛАГІЧНЫ ФАКУЛЬТЭТ ВІЦЕБСКАГА ЁНІВЕРСІТЭТА – ЦЭНТР БЕЛАРУСКАСЦІ ВА ЁСХОДНІМ РЭГІЁНЕ КРАІНЫ

Цяперашні час – гэта зараз, не потым, а сёння. Нічога новага няма ў нашым тэзісе, але ў артыкуле нам хочацца не толькі паразважаць, а выказаць свае адносіны да мовы, каб потым не было сорамна. Разам з тым прапанаваць тое, што тут і зараз можна зрабіць па распаўсюджванні беларускай мовы і прапагандзе нацыянальнай культуры, што, на наш погляд, і з’яўляецца адным з важных (а можа, і галоўным) механізмаў нацыянальнай бяспекі.

Аўтар упэўнены, што філалагічны факультэт Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава павінен быць Цэнтрам беларускасці ў рэгіёне, які і геаграфічна, і культурна, і сацыяльна-эканамічна знаходзіцца на скрыжаванні беларуска-расійскіх стасункаў. На факультэце разумеюць, што гэтую блізкасць трэба кожны раз ураўнаважваць. Для чаго? І тут можна нічога не гаварыць ні пра часы заняпаду, ні пра функцыянаванне мовы ў савецкі перыяд, ні пра сучасную інтэрферэнцыю. Хочацца ў гэтай сувязі прывесці ўрывак з геніяльнага твора Максіма Танка:

*З легендаў і казак былых пакаленняў,
З калосся цяжкага жытоў і пшаніц,
З сузор’яў і сонечных цёплых праменьняў,
З грывага ззяння бурлівых крыніц,
З птушынага шчэбету, шуму дубровы,
І з гора, і з радасці, і з усяго
Таго, што лягло назаўсёды ў аснову
Святыні народа, бяссмерця яго, –
Ты выткана, дзіўная родная мова.*

(М. Танк, “Родная мова”, 1943 г.)

Менавіта гэта і разумеюць выкладчыкі і студэнты філалагічнага факультэта. Найбольш важнай праблемай сучаснай адукацыйна-выхаваўчай прасторы факультэта з’яўляецца арганізацыя рэальнага раўнапраўя дзвюх дзяржаўных моў. Дарэчы, на філалагічным факультэце ВДУ імя П.М. Машэрава мы імкнёмся пастаянна праводзіць розныя знакавыя мерапрыемствы, накіраваныя на развіццё нацыянальнай самасвядомасці, вывучэнне багатай моўнай і літаратурнай спадчыны нашага народа.

У якасці канкрэтных прыкладаў прывядзём паказчыкі дзейнасці факультэта, якія сведчаць пра паступовыя крокі да таго, каб быць цэнтрам беларускасці у адным з рэгіёнаў Беларусі – Беларускім Паазер’і, найцікавейшым як у грамадскім, так і ў навукова-адукацыйным плане.

Так, толькі за апошнія тры гады для студэнтаў універсітэта, навучальных устаноў агульнай сярэдняй адукацыі, дзіцячых садкоў і

грамадскасці горада і вобласці факультэтам сумесна з абласной радай Таварыства беларускай мовы праводзіліся штогадовая акцыя да Дня Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь “Праз дыялог моў – да душы, да сэрца” (дыктоўкі па беларускай і рускай мовах, тэатральныя пастаноўкі студэнтаў); “Фестываль беларускага слова”; майстар-класы пераможцы Рэспубліканскага конкурсу прафесійнага майстэрства “Настаўнік года-2017” С.Л. Румянцавай “Каб знайсці сваё месца ў жыцці...” і “Ад законаў прыгажосці – да законаў стварэння тэксту”; літаратурная гасцёўня “У вянок песняру” (да 120-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа); круглыя сталы “Філфакаўцы ў коласаўцаў” у межах работы “Школы з тэатральным ухілам”; майстар-класы мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа М.Д. Краснабаева і доктара мастацтвазнаўства Т.В. Катовіч “Маналогі: Пятля часу”. Арганізаваліся паэтычныя пляцоўкі “Слова – песня, слова – чары”, у межах якіх студэнты з Туркменістана чыталі вершы на беларускай мове, самадзейныя выканаўцы бардаўскай песні выступалі на імпрэзе “Пад гітару па-беларуску”. На сцэне ўніверсітэта студэнтамі філалагічнага факультэта былі пастаўлены камедыя “Паўлінка-new” паводле Янкі Купалы і спектакль-калаж па матывах камедыі В. Вольскага “Несцерка”, дзе актыўны ўдзел бралі студэнты-філолагі з Туркменістана. Праводзіліся інтэлектуальныя гульні “Збяры Беларусь у думках і сэрцы”, шматлікія канферэнцыі, сярод якіх рэгіянальная (з міжнародным удзелам) навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная 100-годдзю “Беларускай граматыкі для школ” Б. Тарашкевіча і інш.

Плэннай з’яўляецца і праца створанага на філфаку разам з Інстытутам неафілалогіі Зеленагурскага ўніверсітэта (Рэспубліка Польшча) Цэнтра славянскіх моў і культур. Цэнтр падтрымлівае трывалыя сувязі з Беларускім інстытутам навукі і мастацтва ў Нью-Ёрку (БІНіМ), якія спрыяюць пастаяннаму абмену інфармацыяй. З боку нашых амерыканскіх калег выяўляецца істотная цікавасць да даследаванняў беларуска-польскіх літаратурных сувязяў. У Цэнтры славянскіх моў і культур адбыліся творчыя сустрэчы з вядомым беларускім паэтам-гумарыстам Міхасём Мірановічам і прэзентацыя яго новай кнігі “Перасмешкі”. На імпрэзе прысутнічала больш за 70 чалавек, якія з цікавасцю паслухалі дасціпныя пародыі на творы як шырока вядомых беларускіх аўтараў, так і паэтаў-пачаткоўцаў. Адбылася творчая дыскусія паміж членам Саюза пісьменнікаў Беларусі Вольгай Русілкай і Міхасём Мірановічам. На літаратурнай імпрэзе з беларускімі літаратарамі і крытыкамі беларуска-амерыканская паэтка Вальжына Морт прэзентавала сваю новую кнігу “Эпідэмія ружаў”. Паэтка і перакладчыца, адна з рэдактараў інтэрнэт-выдання “ПрайдзіСвет” Юлія Цімафеева зрабіла анонс новага нумара названага часопіса, прысвечанага нарвежскай літаратуры, распавяла пра магчымыя праекты для маладых перакладчыкаў. Пісьменнік Альгерд Бахарэвіч прэзентаваў пераклад на рускую мову свайго рамана “Белая муха, забойца мужчын”. У межах сустрэчы адбылася дыскусія пра сучасную

беларускую і замежную літаратуру. Вядомы беларускі мовазнаўца Лявон Баршчэўскі правёў майстар-клас па мастацтве перакладу для студэнтаў, адказаў на пытанні студэнтаў і выкладчыкаў. У сустрэчы прынялі ўдзел літаратар Усевалад Сцебурака, спявак і мастак Андрусь Такінданг, а таксама дарадца амбасадара Швецыі ў Беларусі Алеся Літвіноўская.

У ходзе правядзення штогадовага Фестывалю беларускага слова ў Цэнтры арганізоўваецца “Дзень адчыненых дзвярэй” для школьнікаў. Сябры Цэнтра прымаюць актыўны ўдзел у правядзенні свята беларускай культуры. На працягу двух апошніх гадоў пры Цэнтры працуе клуб беларускамоўнай камунікацыі “Размаўляй-ка”, дзе ўсе ахвотныя могуць удасканаліць свае маўленчыя навыкі, практыку суразмоўніцтва па-беларуску. Заняткі ў клубе наведваюць студэнты іншых факультэтаў, а таксама ахвотныя з іншых навучальных устаноў горада.

У межах тыдня да Міжнароднага дня роднай мовы штогод на факультэце праводзіцца конкурс праектаў “Мой зямляк у сусветнай культуры” (праекты пра М. Нікіфароўскага, Р. Барадуліна, М. Фрадкіна, М. Савіцкага, І. Хруцкага, С. Алексіевіч); агульнанацыянальная дыктоўка па беларускай мове ў Віцебскай абласной бібліятэцы з удзелам выкладчыкаў, студэнтаў філалагічнага факультэта і прадстаўнікоў грамадскасці горада.

Такім чынам, усебаковая праца выкладчыкаў і студэнтаў філалагічнага факультэта ВДУ імя П.М. Машэрава спрыяе вырашэнню нашай агульнай мэты – данесці родную мову да кожнага, хто яшчэ не далучыўся да беларускага слова.

(Работа выканана пры фінансавай падтрымцы Беларускага рэспубліканскага фонда фундаментальных даследаванняў).

Ю.А. Пераверзева (Мінск)

РОЛЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў НАВУЧАННІ І ПРАФЕСІЙНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ БІБЛІЯТЭКАРАЎ-БІБЛІЁГРАФАЎ

Бібліятэкі як складнікі інфармацыйна-камунікатыўнай прасторы беларускага грамадства забяспечваюць свабодны доступ насельніцтва краіны да друкаваных і электронных нацыянальных і сусветных інфармацыйных рэсурсаў, арганізуюць бытаванне рэчыўнай і духоўнай культуры беларусаў у сацыякультурным асяроддзі. У практычнай дзейнасці бібліятэкараў-бібліёграфаў беларуская мова з’яўляецца сродкам прафесійных зносін і мае даволі распаўсюджанае бытаванне. Яна ўжываецца пры індывідуальным абслугоўванні карыстальнікаў, а таксама пры правядзенні масавых мерапрыемстваў, культурных акцый кшталту прэзентацый новых кніг, літаратурных вечарын, паэтычных гасцёўняў і